

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celipoli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 20.

V Ljubljani, 15. oktobra 1875.

Tečaj XV.

Nazorni nauk.

Nebo — oblaki — solnce — mesec — zvezde.

Sedaj stojim pred tabo, med tabo in mano je prostor, ki je napolnjen z zrakom (tukaj lahko z roko zrak zamajemo, da učenec čuti gibanje zraka). Pred tabo je tedaj zrak. — Poleg tebe na desni sedi tvoj součenec I. Med njim in tabo je tudi zrak. Na levi tudi. Od obeh strani je tedaj zrak. — Nasproti prednjemu je nazadnje, tudi za-
dej je zrak; tedaj na kratko:

1. okoli nas je zrak, povsod nas zrak obdaja. Pod nami je na tleh. Vse, kar je okoli nas, je na zemlji, tedaj:

2. pod nami je zemlja. Nad nami je zrak (ako smo v izbi strop). Zrak sega do neba (tako sodi otrok). Nad nami je toraj nebo, tedaj:

3. nad nami je nebo. Po tem rečemo: okoli nas je zrak, pod nami je zemlja, nad nami je nebo.

Nebo.

Tudi nebo (tako se nam vidi) sloni na zemlji in sicer ne na stebrih, ampak z robom (krajem). Ta nebesni rob nareja okroglo čerto, je okrožen. Čerta, katero si mislimo na nebu potegnjeno nad tem robom povsod enako daleč od njega, je tudi okrožena. Vsaka taka čerta od nebnega roba do njegovega središča nareja krog. Lahko si mislimo neizreženo veliko takih čert na nebu, ki gredo od ene točke nebesnega roba do druge. Te sicer ne narejajo popolnoma kroga a le nekaj njega, ali oblok (večji ali manjši).

Vsaka čerta, katero si mislimo na nebu, je oblačna. Tedaj pravimo, da je nebo oblačno, da je oblok. Nebo pa nima kotov ali voglov, tedaj: Nebo je oblok, kateri (kakor se nam zdi) na zemlji sloni.

Dvoje pravimo tedaj od neba, namreč:

1. da je oblok, 2. da sloni na zemlji. Nebeški oblok je navadno modre barve, vendar nekake posebne. Kar je tako modro, kakor nebo, pravimo, da je višnjevo. Zjutraj in zvečer se nam zdi nebo, ali le nekaj njega, rudeče, ob nevihti pa černo. Večkrat je jasno, pa tudi megleno. Nebeški oblok sloni na zemlji. Ako smo na pr. v sredi ljubljanskega polja, na pr. pri smodnišnici ali zidanici za smodnik, se nam vidi kraj neba na eni strani pri Zalogu, na drugi strani nad Šentvidom, kakor bi slonel na zemlji. Ako pa gremo tje, kjer sta se na videz dotikovala nebo in zemlja, vidimo le-tam, od koder smo prej svet ogledovali kraj neba.

Kraj neba in zemlje, kakor ga vidimo, je okrogel, tedaj imenujemo to: vidno okrožje, obzorje ali prizorje.

Iz tega pa spoznamo, da je naše obzorje drugače, ako ogledujemo kraj iz drugega kraja, ali, kakor mi spremenimo svoje stališče, spremeni se nam tudi obzorje, ali: po različnih stališčih imamo tudi različno prizorje. Na ravnini veliko dalje vidimo, kakor v berdovitem ali goratem kraji. Iz gore, stolpa i. t. d. veliko dalje vidimo, kakor iz nižave, naše obzorje je večje. Največje je naše prizorje, ako smo v ravnini na vzvišenem kraji. Morje, kedar je pokojno, je ravnina naj bolj ravna, tedaj . . .

Redko kedaj je nebo čisto jasno, večidel je z oblaki pokrito, je oblačno. Po dnevu vidimo na nebu navadno solnce. Po noči vidimo luno in zvezde. Ker se nam vidi, kakor da bi bilo nebo z zvezdami pokrito, zato je imenujemo zvezdnato nebo. Na nebu tedaj vidimo: oblake, solnce, luno in zvezde.

a. Oblaki.

Snov. Ljudje, ki so hotli iti na goro, so videli ob znožju nad sabo oblake. Ko so šli v goro, prišli so v gosto meglo. Naprej stopaje, prišli so iz megle in vidili so nad sabo jasno nebo in pod sabo pa oblake. Gosta megla pa, skozi katero so šli, je bila oblak. Oblaki tedaj niso nič drugega, kot gosta megla. Megla zmoči, se je tedaj mogla narediti iz vode; je iz vodenih par.

Barva. Naj več oblakov je sivih, nekoliko je belkastih. Zjutraj in zvečer vidimo večkrat rudečkaste in rumenkaste oblake, oblaki so žarni. Ob nevihti so na nebu černi oblaki.

Velikost in podoba. Oblaki so veliki in mali, in včasih, posebno ob deževnem vremenu je vse nebo pokrito z eno samo meglo. Včasih pa plavajo posamezne megle, podobne kosmičem, in potem jim pravimo: meglice (jančki megleni), večkrat so pa v plasteh razne višočine, često-

krat narejajo velike stolpe in gore, posebno ob hudi uri, ali so pa tudi podobne hišam, drevesam, ljudem i. t. d.

Gibljivost in gibanje. Sedaj vidimo oblake na nebu. Navadno vidimo, da se premikajo; kmalo od zahoda na vzhod, kmalo od juga, kmalo od jugovzhoda i. dr. Vselej pridejo od ondod, od koder veter vleče, gredo tje, kamor vleče. Veter jih goni. Kolikor tedaj veter nareja, da se oblaki gibljejo, imenujemo, da je veter vzrok njihovega gibanja.

Včasih vidimo, kako gredo visoko v zraku oblaki od vzhoda proti zahodu, ko med tem gredo drugi oblaki z zahodnim vetrom proti vzhodu. Da si to stvar razjasnimo, moramo si misliti, da je visoko v zraku (v višjem ozračji) ob enem tudi vzhodni veter. Skušnje drugeje so tudi to poterdile.

Korist in škoda. Iz oblakov pada dež, sneg in toča, in tako napajajo v poletni vročini žejno polje, po zimi pa pokrivajo mlado sejanje z mehko, gorko odejo in je varujejo mraza; zgodi se pa tudi, da se letina slabo obnese (zarad preveliko dežja, zarad toče i. dr.). V oblakih se tudi nareja nevihta; nevihte so zelo koristne, pa so tudi včasih zelo škodljive. Pesnik to pove v kratkih besedah.

Iz oblaka
Blagor pride
Dež izide
Iz oblakov v strah sošesk
Udri tresk!

Anton Umek Okiški.

G.

Prešnila resnica tamno znanstvo,
Poblašila je umu svitlo pot;
Osnove čudne gleda le kerščanstvo,
Ker prosto jadra duh njegov povsod.
Pozná začetek večni in stvarjenje,
Ker kaos ne zapira mu oči;
Le ono vé, kaj smert je, kaj življenje,
Kaj čas, kaj dóba vekovitosti.

Tako poje Okiški v „Abunovem samogovoru na morji“, kjer z ozirrom na razpadli svet gerški in latinski kaže časa velike spremembe in da na mestu velikanskih dvorov silovitih nekdanjih cesarjev sloví sedaj prestol Petrov. — Kje rajskega Olimpa so višave, kjer nekdanj bival je z maliki Cen, pomenljivo poprašuje; zapodil dim je svit resnice prave, le rešil broj se praznih je imén. Prišla je moč besede silovite, na nebu se prikazal zmage križ; neskončnosti so pota vsim odkrite, ko jih obsije

večne luči bliš. — Sicer je sveto mater — cerkev Kristusovo — težko stalo, da tak povzdignila je tužni svet, opeva dalje; kervi potoke drage je veljalo, iz katerih vekoviti klije cvet. Al zemlja se je rajsko prerodila, zaraščal pred jo je osat in mah. Celó barbarska moč se je vklonila, v milino se spremenil ljuti strah. — Kar je tu (str. 46. 47.) ob kratkem povedal, popéval je Umek tudi v pesmi „Poezija v keršanstvu“, ki se nahaja (str. 244) v spomenici „Zlati Vek“, katero je o tisučnici slovanski l. 1863 dala bila na svetlobo petorica slovenskih duhovnov domoljubov. V njej malovernim pesnikom, ki otožni vzdihajo po poganstvu in njegovih sladnostih, češ, da preč so v keršanstvu poezije časi zlati, da tujka tava v pregnanstvu, da več ne sije blaga ji spomlad, da prazni keršanstva so kraji i. t. d., odgovarja Okiški:

Nikdar — nikdar! Prekrasna je narava,
Po kateri lije zlato solnce bliš,
Nad katero tiha luna mirno plava
In srečo ji naznanja šmarni križ.
V prelahkem teku se soglasje giblje,
Premili rajski jek doni naprot,
Poblašena se poezija ziblje:
Vesoljnost vsa je prosta njena pot!

Mogočno čas z neskončnostjo edini,
V lepoti večni njej izhaja tir,
Z nebeškim krilom kaže se v nižini,
Potres in grom sta ji prečudni mir.
S presladkim jekom ji šumljajo viri;
Zvezdišče v gladkem krogu se verti,
V tihoti se življenje glasno širi,
Vse E d e n giblje, v E n e m vse živi.

Kako Stvaritelj stvar povelečuje,
Kje duh prelubeznjivi dom ima,
Kako se čudno dvojni svet združuje,
Z očesom bistrím ona vse spozná.
Da tudi mar ji niso sladke sanje:
Resnica dela ji neskončno slast,
Budí jo solnca trojnega sijanje,
Keršanske poezije večna čast!

Prav ta pesem bila je vzrok, da poprošen po istih domoljubih, ki so o tisučnici slovanski dali bili na svetlo „Zlati Vek“, sklenil je Umek spisati slavospev o keršanstvu z naslovom „Sijonska Slava“ ter v njem kazati milosti in dobrote keršanstva pa nemilosti in strahote poganstva. — Toda — nekaj bolezen zlaténica, nekaj preobilo učenje, in naposled prerana smert — bila je vzrok, da namenjenega dela ni mogel po volji izveršiti.

O tisučnici slovanski — vredil je Nikola Stokan, ter v Zagrebu izdal Vjekoslav Pretner zabavnik „Biser“, in tudi v njem so Okiškega

„Pesme“, in sicer str. 143 dve domorodni gazeli: I. „Nebeški žarki umu zablščijo — naprej“; II. „Ponočni mrak na zemljo luči brani — ura bije“ — v Pesm. str. 81. 82, pa str. 144 dva soneta: I. „Prečudna knjiga svetu so nebesa“; „Oziram se v neskončni dom narave“ — v Pesm. str. 128. 127 — o sercu pesnikovem, ter o nebeškem daru — poeziji.

Isto leto — 1863 — je dal dr. Valentin Fassetta, zdravnik mestne bolnišnice v Benetkah, na Dunaju na svetlo „*Marci Antonii Mureti Institutio Puerilis*“ v izvirnem jeziku latinskem pa v vseh (11) jezicih avstrijskih, in prevod slovenski je v gladki ter umni besedi str. 29—32 „*Nauk za mladino*“ od Marka Antona Mureta preskerbel Okiški. Nauk ta, prvotno spisana v Rimu novega leta dan 1578, ima po Ciceronovih (II. de Div.) besedah: „Kteri blagor veči in boljši moremo prinašati državi, kakor če podučujemo in blažimo mladino, posebno v teh časih, ko je tako zabredla, da bi jo skerbno morali vsi berzdati in krotiti?“ in po glasilki dr. Fassettovi: „Z združenimi močmi povsod učite mladino“ — 107 verzov v heksametrih — res zlate resnice, jako primerne nježni mladini, vzlasti dijakom srednjih šol. Dobro so služile že tu in tam v opisovanji Nečaskovem, in sklepovne verstice se glasijo:

Malo naukov je teh: ali spolnovanje večletno

Sad čudovit ti bode rodilo v časovem tiru. —

Bog blagoslovi začetek, On, ki vesoljnost obrača,

Z večnim ki sklepom kraljuje v nespremenljivi modrosti;

Njemu, mladeneč! pred vsem si prizadevaj dopasti,

Njemu prošnje pošiljaj v molitvi, ko zarja te zdrami,

In ko odpravljaš zvečer se v posteljo k sladkemu spanju. —

On ti dal bode zdravo teló in bistro razumnost,

Dal ti mnogo še boljšega bode. — Le terdno zaupaj! —

Ti pa zmirom in vse obračaj v slavo Njegovo!

Kako obilno, kako blagovito bilo je verlega Okiškega delovanje v omenjenem letu! — Čital je Danico rad celó na Dunaju, in blagi njegov duh se kaj lepo razodeva v nekterih dopisih. Priserčno je popeval „Tihe ure pred Najsvetejšim“, in slovesnost presv. Rešnjega Telesa je bila prva, ktero je popisal l. 1863 v Dan. l. 17, češ, da procesija v beli Ljubljani ne vstraši se vsake druge. „Mnogo tisuč ljudi se tare po ulicah, pravi ondi, pa le malokdo morebiti praša: *Quis est iste Rex gloriae?* — Kdo je oni kralj, ki ga prenašajo pod zlatim nebom? — Vendar to ne bodi rečeno zato, da bi hotel hudo soditi o gledavcih slovesnih sprevodov, ker vsak skerbi za se, Bog pa za vse. Saj Dunajčanje sploh tudi niso brez dobrih izgledov. Res je, da je le premnogo taci, kteri kažejo, da nič ne vedó ali vsaj nočejo vediti o cerkvenih zapovedih, pa je tudi taci, ki vedó zakaj so nedelje in prazniki, zakaj zvon v zvoniku visí itd. Sploh pa je pomniti, da kjer je veliko pšenice, lahko je tudi mnogo ljulike.“ —

Kako umno pa verno je pisal na pr. l. 19: „Ako človek pazno ogleduje sukanje današnjega sveta, kmalo se mora prepričati, kako omahljivi so dnevi, v katerih živimo. Na planjavah, po katerih se giblje človeštvo, vzdigajo se razni viharji, mnogo jih je, in za vsacim se nagiblje večja ali manjša množica. Vsaki dan se verstijo nove dogodbe, mnogo žalostnih, malo veselih; dogodbe vzbujajo misli, in za mislimi se mnogokrat obračajo serca. Blagor mu, čigar serce se nagiblje po zmernih občutkih svete resnice; presrečen, kdor vé hoditi za solncem rajskega poštenja! Ni vse zlato, kar se sveti, to je že davno znana resnica; ni vse sladko, kar se prilega jeziku, in vsaka bliščoba ni žar nebeškega solnca. Sofistika današnjih časov je taka, da le prelahko spelje neskušeno in neprevidno pamet na led, ki se udere, in v neskončno brezno pogrezne. Hudobne in oslepljene stranke tudi naj blažjo reč počernijo tako, da se pristudi tistemu, ki je prav ne pozná; umetne so pa tudi take, da vejo gnjusobe pozlatiti kakor svitlo zvezdo, ali gorjé človeku, ako ne ve dobrega od slabega ločiti. Omamljeno in omamljivo modrovanje je lastno današnjemu času. Odkritoserčnost je redka cvetlica, prehodi vse kroge društvenega življenja, in zaslediš jo malo kje. Posebno žalostne prikazni so neštevilni samomori; ni ga skoraj dneva, da ne bi novine kaj enacega vedile povedati. Blaga čednost menda ni nikdar imela toliko napadnikov kakor dan danes. Kam pride človeštvo, ako pojde po taki poti naprej, kdo ne bi vganil? — Med tacimi meglami pa vendar krepko ostane kraljestvo večnega Vladarja, in od časa do časa se pokazujejo svitli meteori pravega duhá. Človeška omika je prišla tako daleč, da, kakor se kaže, več se ne méni za vero; bodi si té ali une, da le s svojo okolico v en rog trobiš, potem si mož po volji božji, ali da prav rečem: po volji človeški. Med tem pa katoličanstvo ne miruje, marveč po prilikah odkriva premili žar nebeške blagosti, in tako se je v kratkem dogodila tudi na Dunaji spomina vredna dogodba! Vojvoda pl. Grammont je iskren katoličan, pa zaročen s protestantinjjo. Zdaj je poslanec na cesarskem dvoru dunajskem, pred je bil dle časa med drugim tudi v Rimu. Prizadeval si je, da pridobi zaročnico svoji veri, pa ni se mu kar berž po sreči izšlo. Otroci pa so se odrejali po katoliški. Ko je prišel čas, da se imajo podučiti za prvo sveto Obhajilo, jim je pripeljal slovečega dunajskega pridigarja jezuita Klinkovströma. Kmalo pa se je zaslišalo, da se je tudi vojvodinja pokatoličila. Kaj pravite k temu Slovenci? — Ego vero sentio, pulcherrimum esse fidem nostram! — Z Bogom! —

Bilo je l. 1862 proti koncu kimovca, ko je proti Dunaju po železnici derčal A. Umek mimo Maribora. Na mariborskem kolodvoru je bilo silo veliko duhovstva. Spremljevali so blagega vladika Slomškega v hladno gomilo. Perve dni potem, pravi v dopisu l. 33, na Dunaju še nisem imel posebne opravila, in naj več sem na tujem spominjal se

zemlje domače, premile mi domovine slovenske. Premišljeval sem mile in nemile dogodbe svojega naroda, in svit ene zvezde njegove, da si tudi se je bila ravnokar skrila za goro, leskeče se še dandanašnji po vsej zemlji slovenski. In pri daljšem oziranju po svetu slovenskega slovstva so mi posebno tri zvezde švignile v jasno obzorje (M. Ravnikar, škof teržaški, A. A. Wolf, knezoškof ljubljanski, in A. M. Slomšek, knezoškof lavantinski); zato naj mi, prosim, nihče ne zameri, da sprožim novo misel (naj napravi se spomenica — nov album — s podobami in življenjepisi teh treh možakov), katero sem do zdaj (13. listopada 1863) shranjeval na tihem. Škodovati ne more, verh tega pa želim, da bi jo skušeni domorodci blagovolili preudariti, morebiti ni po vsem prazna itd. itd. —

Prevdari dobro in nepristrano dotične reči, ter loči resnično logiko od navidezne, zdravo mišljenje od zmedenega, dobro voljo od hudobne, vero od nejevere, in potem še le govôri, sodi in delaj. Ta pomenljivi svèt je prinesla Danica na 270. st. t. leta. „Ako kdaj, piše na to Umek 22. grudna 1863 l. 36 umno in modro, gotovo se mora posebno danes z vsem prizadevanjem ločiti resnična logika od navidezne, zdravo mišljenje od zmedenega. Toda moči človeške so različne, luč umu prižgana tu berlí, tam gorí, drugod celo sterjenje budí s krasno bliščobo. Pa bodi si tako ali tako, vedno ostane resnično: *errare est humanum*. Vendar zmote se dajo popraviti, ali gorjé, ako se temu ustavlja hudobna volja in naj veče gorjé, kadar je hudobna volja sklenjena z nevero. Že starodavni Sokrat je terdil, da nekatere reči same o sebi niso ne dobre ne slabe, pristavljal je pa tudi, da ravno zato niso nič vredne. Zdrava pamet sicer naravnost pové, da je boljša reč ne dobra ne slaba, kakor slaba. — Ali koliko je neki tacih, v bitji človeškem? Kakor svetovi po vesoljnosti, tako se sučejo djanja in misli človekove, premikavna moč pa so nameni. Po teh se ravná početje po dobrem ali slabem potu, povzdiga se do nebne luči, ali pa se pogreza v brezno nočne tmine. Kakošno podlago imajo nameni dobre —, kakošno slabe volje! — Odgovor je jasen, in lahek tudi sklep, kakošne djanja se snujejo iz ene in druge. Reči tedaj, ako bi bile same o sebi tudi brez veljave (indiferentne), dobivajo po dobrem voditelju veljavo, po slabem neveljavo. Naj hujša slaba voditelja naših časov pa ste ravno hudobna volja in nevera. Na vse strani in po vseh ozirih dokazati to, bilo bi skoraj nemogoče, ali za vsako primero posebej pokazati nikakor ni težavno. Prepričaj se, ako stopiš v bukvarnico kupčijsko, pregledaš malo naslovov in prebereš nekaj strani; prepričaj se, ako stopiš v obilno družbo, kjer ti bode več glav brez ovinkov odkrivalo svoje mnenje itd. Najmogočnišo moč do občinstva pa skoraj da ima slovstvo, ki se ga sleherni dan prikaže v nezmerni obilnosti. Ali koliko je ravno v tem hudobne volje in nevere, izkušeni možje le predobro vedó in preživo čutijo. Zatorej

blagor slovenskemu slovstvu, da se je večidel ohranilo v cvetji rajske poštenosti: komurkoli blago serce v persih bije, mora ga okolnost ta veseliti. Da bi se razvijalo tako naprej tudi v novem letu, ki je blizo blizo, Bog daj srečo in blagor vsem Slovencem! Z Bogom!

Koliko verstnikov med tedanjimi modroslovci je v takih nazorih pač imel blagi Okiški? Kako bi neki pisal o sedanjem slovstvu slovenskem?!

Spominske slike iz svetovne razstave I. 1873.

Načertuje Jos. Levičnik, učenik.

Motto :

„Človek se uči
Dokler živi.“

Narodska prislovica.

„Oho! kaj zdaj, čez dve leti že, spominjajo se še le literarni sodelavci Tovarševi velike Dunajske svetovne razstave? Kdaj je to že vse pozabljeno!“ — vtegnil bi zaklicati in besedovati marsikak neprijatelj naš. Nočem vgovarjati, da bi bile take ali enake opombe čisto neopravičene; ko bi bil pa kdo hotel poprej že o tem „Tovariš-u“ kaj bolj obširnega poročevati, gotovo mu vredništvo in tudi moja malenkost tega ne bila zabranjevala. Ker se to vendar ni zgodilo, mislim na podlagi naše stare prislovice, da „enkrat je vendar le bolj kot nobedenkrat“, in si toraj hočem poklicati v spomin nazaj one kratke petere dneve (19. 20. 22. 23. in 24. sept.), ki sem jih doprinesel v Dunajski razstavi. Kar se je dalo v tem kratkem času ogledati, sem storil; popisal pa razstave po vrednosti ni nihče, toraj upam, da se to tudi od mene ne bo pričakovalo in zahtevalo. Povedano naj bo tudi očitno, da bi se celo tudi pričujočega kratkega popisa polotil ne bil, ako bi me v to ne vezala zastavljena beseda. —

V 2. listu „Uč. Tovariša“ od dne 15. januarija 1873, ko Dunajska svetovna razstava, kakor je znano, še ni bila odperta, sem o taistej vendar že med drugim izgovoril naslednje besede: „Iz stališča učiteljskega pogledana zasluži velika svetovna razstava imenovana biti velika šola, v katero so na poduk poklicani vsi rodovi zemlje. Izreka: „Izgledi vlečejo“ pač še ni spodbijal nobedni pedagog, najmanj ga pa taisti ne bode, kateremu bo sreča in prilika, pogledati si to leto Dunaj in njegovo slovečo razstavo. Tam bo pazljivi obiskovalec lahko videl neštevilna dela, ki ga bodo zauzemala s stermenjem in občudovanjem; seznanil se z izdelki in umotvori človeških rok, ki ga bodo budile k posnemanju, ali vsaj vcepile mu v spomin nepozabljive vtise za ves čas življenja.“ —

Od dneva, ko sem pisal ravno navedene besede, dérvilo se je že marsikaj prijetnega, pa še dokaj več neprijetnega nad našimi glavami

dalječ tje v neznano večnost; tudi svetovna razstava prišteva se že preteklim časom; spoznati pa vender mora vsak, kdor kolj je taisto obiskal, da se to ni vse le vresničilo, kar je zgoraj v kratkih besedah povedano, ampak da je ona prekosila djanjsko po ogromnosti, krasoti in mnogoverstnosti vsako pričakovanje. Na prijetnih livadah „Prater-skih“, ter v obsegu velikanskih prostorij 2' 330· 631□ metrov stalo je kot po čarovitih močeh vstvarjeno novo mesto, ki je po mnogoličnosti svojih sgrad kazalo, malo da, ne stavbeni vkus celega znanega sveta, stavilo pred oči pa tudi toliko neštevilnega, sprelepega, neprekosljivega in nedosežnega, da se je človeku neubranljivo silila v spomin resnica slovenskega pregovora: „Vsi ljudje vse znajo“; dušnemu očesu pa po nekako tudi evangelske besede: „Glej! novo storim vse“.

Edino to je do malega vsakdo obžaloval, namreč, da mende nihče ni imel potrebnega časa, da bi bil razstavo mogel tako ogledati, kakor je v resnici zaslužila in za ogledovanje časa zahtevala. Pravilo in govorilo se je namreč, da, ko bi bil hotel kdo vsako razstavljeno reč posebej videti, potreboval bi bil v to 42, zapiši dva in stirdeset dni, in sicer bi bil moral porabiti v to vsaki dan po celih deset ur. Da je na teh besedah veliko resničnega, kažejo posamesni zapisniki razpostavljenih reči, ki, če prav vem, še zdaj niso bili vsi natisnjeni. In celo za to že bi potreboval človek več dni, ko bi vse zapisnike prebrati hotel.

V svojem kratkem popisu želim govoriti:

- a. o splošnem obsegu;
- b. nekoliko o šolstvu, in
- c. kaj malega tudi o družih znamenitostih.

Cela svetovna razstava obsegala je, kakor sem že zgoraj povedal, 2' 330· 631□ metrov prostora, ki je bil obdan okrog in okrog z lično leseno ograjo. Gospod iz Kranjskega, čegar besedam smem verjeti, in ki je ograjo tikoma ob zunajni strani obhodil, mi je djal, da je potreboval v to 1¼ ure časa; menim pa, da je moral hoditi precej urno. Razstava je bila razdeljena v čvetero glavnih oddelkov (Zonen). I. oddelek, ki se je razprostiral ob južni strani, in skozi kateri peljala je pot k glavnemu vходу, obsegal je 82 raznoverstnih, drugo od druge ločenih sgrad. Zamogel bi jih naštetil vse po imenih, pa bojim se, da bi čč. gg. bralcev s tem bolj ne trudil, nego kratkočasil. Toliko naj vender omenim, da med omenjenimi stavbami se je tudi nahajal mični gradiček cesarski, zvani „Kaiser-Pavillon“. Vstop v taisto obiskovalcom ni bil dovoljen; kar smo pa mogli od zunaj skozi okna sem ter tje videti, sprevideli smo, da je vladal v tej sgradi cesarski bliš. — II. oddelek je obsegal glavno razstavno palačo (Industrie-Pallast), kateri se je na izhodni strani družila palača za umetnije (Kunsthalle), zraven pa še nekoliko družih sgrad, vsega skupaj 28. — III. oddelek je obsegal poslopje za stroje (Maschinenhalle),

izhodno in zahodno poljedelsko razstavo (östliche und westliche Agrikulturhalle), vsega skupaj 54 razstavnih sgrad; — IV. oddelek poslednjič štel je 23 poslopij, in bil za ogledovalce nekako naj manj važen.

(Dalje prihodnjič.)

Dopisi in novice.

Iz Knežaka. (Okrajna učit. konferenca) za šolski okraj Postojnski veršila se je 29. sept. v Postojni. Začetek ob deseti uri. Predsednik: Dragotin Demšar, c. k. okrajni šolski nadzornik. Predsednikov namestnik Franjo Mercina, učitelj iz Goč. Zapisnikarja: Jurij Adlešič, vodja štiriraz. ljudske šole v Vipavi, in Matija Rant, učitelj iz Šturije.

Navzoči so bili razven teh še učitelji: J. Ambrozič, pri sv. Ivanu, Matija Arko, nadučit. iz Hrenovic, Ant. Berčič in Štefan Čampa iz Vipave, Štefan Francelj iz Št.-Vida, Ivan Grebenc iz Budanj, Simon Hiti od Slapa, Silvester Kete iz Prema, Lovro Kušlan iz Slavine, Hrabroslav Legat iz Zagorja, Valt. Pin od Št.-Petra, Ivan Pegam iz Vrem, Ivan Per iz Planine, Hrabroslav Perné iz Cola, Anton Požar iz Košane, Ivan Pleško iz Podrage, Florijan Rozman in Vekoslav Račić iz Postojne, Ivan Strehovec iz Studenega, France Vencajs, voditelj štiriraz. ljudske šole v Postojni, Davorin Zarnik, nadučitelj v Ternovem, in Ivan Zarnik iz Knežaka. Dnevni red:

1. Nagovor in poročilo c. k. okraj. šolskega nadzornika o nadzorovanji šol; 2. Kako more učitelj obuditi in ohraniti pazljivost pri učencih? (Poročevalec Cvetko Rozmann.) 3. Kako naj bode vravnani nauki o risanju, da bode koristil učencem? (Poročevalec Andrej Perné.) 4. Kateri nauki naj se strinjajo z naukom o branji v nižjem in višjem razredu ljudske šole? (Poročevalec Davorin Zarnik.) 5. Kako naj skerbi učitelj za dobro vzdržanje šolskega poslopja? (Poročevalec Jurij Adlešič.) 6. Nasveti posameznih udov konference; 7. Poročilo o okrajni šolski bukvarnici; 8. Volitev v stalni odbor; 9. Volitev zastopnika v okrajni šolski svet. —

1. C. k. okrajni šolski nadzornik pozdravlja priserčno zbrane učitelje. Priporoča jim, da naj bodo marni in vestni v spolnovanji svojih dolžnosti. Dalje naznanja, da se je število šole obiskajočih otrok preteklo šolsko leto kaj lepo pomnožilo, da se je nauk o novi meri in vagi po vseh šolah s pridom učil. Dalje povdarja, da bo v nekaterih občinah treba osnovati nove šole i. t. d.

Učiteljem priporoča natančnost v službovanji, posebno kar se tiče vradnih in šolskih spisov, naj bode taisti vedno v lepem redu.

Dalje priporoča učiteljem, da naj skerbeno gledajo na to, da bodo šole dobro preskerbljene z vsemi predpisanimi učnimi pripomočki, da naj, kar je v njih moči, vedno delajo na to, da bo šolsko obiskovanje redno in zdavno.

Sploh naj učitelji, kakor izobraževalci ljudstva, porabijo vsako priliko in naj jim bo vedno mar, da ljudstvo vedno bolj in bolj vodijo po poti, ki pelje do prave omike.

Konečno priporoča učiteljem pravo slogo in kolegialnost, jih navdušuje za napredek šolstva, ter izreka željo, da naj bi se mejsobni prepiri poravnali lepo na tihem, a ne po časopisih.

Očitno omenim, da me je nagovor c. k. okrajnega šolskega nadzornika kar zelo ginil, kajti gsp. Demšar je govoril ne kakor predpostavljeni, ampak kakor brat z bratom. Komu je neznano, da beseda, ki iz serca pride, tudi v

serce ide. (Ali pa pri enem ušesu notri, pri drugem ven. Vr.) Mislim, da se ne motim, ako rečem: Kjer učitelj svojega sobrata učitelja nazoruje in z njim po bratovsko ravna, kakor pri nas, tam sme se pričakovati kaj sadú od novega šolskega nadgledništva.

2. G. Rozman razvija svojo nalogo v smislu metodičnih vodil. Ne s palico, temuč z ljubeznijo naj budi učitelj pazljivost pri učencih, in ravno na ta način naj jo skuša tudi ohraniti. Na mir naj učitelj tukaj preveč ne gleda, kajti znano je, da so nemirni učenci dostikrat pazljivejši kakor oni, ki se derže, kot lipov bog.

Učitelj naj budi posebno z nazórnim naukom paznost pri učencih. Kedar jih sprašuje, naj jih nikdar po versti ne praša, a gleda naj, da pridejo vsi na versto.

Dalje razvija poročevalec prav umno, kako naj budi učitelj pri posameznih predmetih paznost učencev.

Pri branji nasvetuje analitično-sintetično vodilo. Pri računjenju naj se vedno jemljejo naloge iz domačega življenja, pri malih učencih celo iz otroškega. Jezikovi nauk ali slovnica naj se uči v spodnjem razredu samo praktično, v višjem tudi teoretično. — Videti je bilo, da je poročevalec svoj spis sestavil prav dobro po metodičnih pravilih. —

3. Pernéto v sestavku o risanju bil je verlo dober. Poročevalec opominja učitelje na govor, ki ga je imel pri lanskej konferenci o tem predmetu. Dalje povdarja, da naj vadi učitelj posebno roko in oko učencevo, ako hoče doseči kaj izdatnega pri tem nauku. »Kopšičevi« risanski zvezki niso dobri. Učenci naj se vadijo iz početka na stigmografični tabli risati, potem naj se poslužujejo stigmografičnih risank. Učitelj naj kaže in razjasnuje risarske oblike prvotno na primerni stigmografični šolski tabli, potem pa naj rabijo stigmografične risanke, a brez predlag s pomočjo meterskega ravnila. Pri nauku o risanju naj se jemlje posebno ozir na geometrične vzore, in naloge naj se dajejo iz djanjskega življenja.

Konečno nasvetuje poročevalec, da naj se vsaka šola oskerbi s primerno stigmografično šolsko tablo. To je jedro g. Pernétovega predavanja.

4. Gsp. Davorin Zarnikov spis glasi se tako-le: »Abecednik« in »Berilo« ste knjigi, kateri se po pravici smete imenovati »universalleksikon« ljudske šole, kajti na podlagi teh knjig se ne uči samo čitanje in jezikoslovni nauk, ampak uče se tudi vse realije, katere zahtevajo novi učni čerteži.

V spodnih razredih se učenci vadijo pisaje brati. (G. Grebenec ugovarja, da to ne spada le-sem, na kar ga pa poročevalec prav dobro zaverne.)

Kar pišejo, to berejo, in nasprotno, kar berejo, tudi pišejo. Pisanje in čitanje si tu vzajemno roko podajata. (Die Schreiblesemethode.) Ker se »Slovnica« v spodnjih razredih sama za-se teoretično ne uči, je tedaj potrebno, da se z »Abecednikom« in »Berilom« tudi družijo oblikoslovne jezikove vaje. To pa se doseže, ako učenec trdno ohrani v glavi besedne oblike, katere mu v berilnih vajah pridejo na versto. Tukaj pa si je treba prizadevati, in na to delati, da se učencevi opazovalni dar ostri, misli bistrijo ter spomin krepča.

Sicer se v teh razredih vse, kar učenec čita ali piše, počituje s kazalnim podukom, kateri vselej sledi za berilnimi in pisnimi vajami. V soglasji s kazalnim podukom se posebno obdeljujejo realije. Učitelj na deželi naj se pri tacih prilikah posebno pozorno bavi s tistimi naravnimi stvarmi, katere se tičejo kmetovanja, nasprotno naj pelje učitelj v mestu učenca na podlagi berila do naj bolj razširjenih naravnih prirodin. Obdelovaje naravoznanske spise v

»Abecedniku« in »Berilu«, razjasnujejo naj se otrokom naj bolj navadni naravni prikazki.

Pove naj se, kako se voda po naravnih zakonih spremeni v sopuh, da se iz tega sopuha nareja v ozračji megla in oblaki, iz katerih roslja rodovitni dež; včasih se vsiplje tudi toča, sneg. Pove naj se učencem, kako nastane rosa in slana. Dalje naj se pove učencem, da iz vlažne zemlje puhte plinovi, kateri se v zraku vnemajo, ter sem in tja švigajo, kakor svitle lučice. Razloži naj se učencem, kako nastane blisk in grom, kako mavrica ali božji stolček.

Dalje naj se opozorjuje otroci, da ima sopuh v umetno napeljanih cevih v hlaponih in parnih strojih velikansko moč, da je pod zemeljno skorjo še obilo zakladov skritih, in da se iz sredine in globine zemlje dvigujejo plameni iz žrelav ognjenikov. Omenja naj se učencu kaj o berzojavu. Pri razlaganju naravoslovja ima učitelj prilike dovelj, da trebi iz mej ljudstva vraže in prazne vere.

Dalje naj se kažejo učencem cvetiće in druge rastline, ter se jim pove, da so nekatere mej njimi strupene, a v mnogih boleznih koristno zdravilo. —

V višjih razredih je »Berilo« v prvi versti podlaga in središče jezikoslovja. Kar je telo ali prikazen v naravi za prirodopisni nauk, to je »Berilo« v višjih razredih za jezikoslovno razvijanje. Slovnicična pravila in njih razumevanje mora učenec vsled umnega napeljevanja od strani učiteljeve sam najti, kajti tako je »Berilo« zares podlaga čvrstemu in obrazujočemu jezikoslovnemu poduku.

Verh tega se v višjih razredih z branjem obdelujejo tudi realije, to je prirodopisje, naravoznanstvo, zemljeznanstvo in zgodovina.

Glede na vse to in opiraje se na nove učne čerteže stavim tedaj sledeči predlog:

Okrajna učiteljska skupščina izreka: v spodnjih razredih se s čitanjem strinja pisanje in kazalni poduk, oziraje se po mogočnosti na realije, v višjih pa jezikoslovje in realije. —

5. Kako naj skerbi učitelj za ohranjenje šolskega poslopja? O tem poročeval je gsp. Adlešič prav dobro. Dober gospodar je vedno skerbni, da je njegovo poslopje v dobrem stanu. Koliko bolj mora biti učitelj, ki čuje nad ptujem blagom, pazljiv, da ne terpi šolsko poslopje kje škode.

Ako zapazi toraj učitelj kje pomankljivega kaj, naj takój naznani to na pravem mestu, ter naj gleda, da se pomankljivo, prej ko mogoče, popravi.

Pa ne samo na šolsko poslopje, tudi na šolsko orodje naj se učitelj ozira. Skerbi naj, da ne raztergajo učenci stenskih tabel, da ne pobijajo piskercev za črnilo, da ne poškodujejo šolske mize, stolov in klopi i. t. d. Z dobro disciplino bo mogoče učitelju vse to doseči. Kedar priderži učitelj učence, zarad česa-kolj v šoli, naj jih sam nadzoruje, da se ne zgede kakošne nerodnosti, ter da so mirni in da čutijo strahovanje. (G. g. Perné in Grebenec mislita, da je to od sile, če se od učitelja tirja, da naj nadzoruje v šoli prideržane učence. Ivan Zarnik ju tolaži tako-le: „Glejmo in skerbimo, da nam učencev ne bo treba zapirati, potem smo tudi mi sitnega nadzorovanja po šoli oprosteni. Adlešič ostaja pri svojem mnenju, kar je samo na sebi očitno.

Bistro oko učiteljevo, dobra disciplina in dobra volja od strani soseske, recte onega, ki ima dolžnost vzdrževati šolsko poslopje, to so sredstva, ki store, da je šolsko poslopje in orodje vedno v dobrem stanu. —

6. Pri nasvetih posameznih udov konference, oglasi se Grebenec in pravi, da bi bilo dobro, ako bi se novi učni čerteži nekoliko spremenili, kajti nalagajo

nam toliko dela, da se je bati, ako ne omagamo vsi učitelji zbog preoblega dela. Grebenec nasvetuje, da naj se vpelje mesto ponavljanske šole, vse šolsko leto, po dvakrat na teden, po eno uro šola za one učence, ki so doveršili 12. leto. (Gsp. Grebenec navet diši nekoliko po nekdanji nedeljski šoli. Pis.)

Na Grebenec predlog se sklene z veliko večino glasov: „Slavni c. k. deželni šolski svēt naj se prosi, da se vpelje mesto ponavljanske šole, skozi vse šolsko leto po dvakrat na teden po eno uro šola za one učence, ki so doveršili dvanajsto leto starosti“.

Sicer dvomimo, da bi se s tem kaj doseglo, vendar poskusiti je treba, saj ne stane toliko.

Ivan Zarnik nasvetuje, naj bi se volili štirje poročevalci o zborovanji različnim časopisom, kakor: „Slov. Učitelju“, „Učit. Tovarišu“, „Laib. Schulzeitung“ in tudi „Slov. Narodu“. Na predlog Davorina Zarnika voli se kot poročevalec „Slov. Učitelju“ Ivan Grebenec, „Tovarišu“ Ivan Zarnik, „Schulztg.“ Jurij Adlešič, „Slov. Narodu“ Matija Rant.

7. O okrajni šolski bukvarnici poročal je ob kratkem gospod Vencajs. Pri tej priliki dogovorilo se je, da jamejo učitelji iz Vipavske doline počenshi s pervim oktobrom t. l. plačevati postavni $\frac{1}{2}$ odstotek za Vipavsko bukvarnico, a da imajo vsi učitelji Postonjskega šolskega okraja enako pravico z Vipavskimi učitelji do te bukvarnice, a tudi do okrajne bukvarnice imajo vsi učitelji brez izjemka enake pravice.

Po tem takem ima naša okrajna šolska bukvarnica filijalo v Vipavi. —

8. V stalni odbor volita se z večino glasov Arko in Rozman.

9. Pri volitvi v okrajni šolski svēt se je oddalo 25 listkov. Gospod Ratič dobil je 18 glasov, toraj $\frac{3}{4}$ glasov. Ko smo se domenili, da prihodnja konferenca bode 6. junija 1876 v Senožečah, zapoje zbrani učitelji „Cesarsko pesem“ in zbor se konča o $\frac{1}{2}$ po polu dne. Pri skupnem obedu pri národnem g. Doksatu bili smo prav dobre volje, ter se o različnem prav bratovsko pogovarjali.

Še nekaj ne smem pozabiti.

Gospod Grebenec je predlagal: naj si osnujemo učitelji P. šolskega okraja samostojno okrajno učiteljsko društvo in sicer takoj.

Volil se je uže začasni odbor (Grebenec, Perné in Rant), da osnuje pravila ter jih vladi predlaga. Bog daj srečo!

Ivan Zarnik, *)
učitelj.

Iz Ljubljane. *Učiteljsko zborovanje 23. sept.* M. poroča dalje. Podlaga delovanju je bila postavljena, a predsednik sam ne more za vse delati, on ima le voditi društveno delovanje, in društvo zastopati. Nasveti in peticije do šolskih oblasti se stavijo takrat, kedar je upanje, da se bode vlada na to ozirala, sicer ostanejo vsi taki nasveti brez predmeta (gegenstandlos). — Odbornik g. Gerkman se je pismeno odborništvu odpovedal. — Druga seja je bila 11. marca, v kateri smo se razgovarjali o društvenih razmerah. Gotovih reči nismo sklepali, marveč preobladala je misel, da bi bilo neplodno, ako bi hoteli v sedanjih okoliščinah hrupno delovati. — Javolne bi koga pridobili, — a razderli še obstoječe. Pri 3. seji smo določili dan občnega zbora, pa tudi, da Vam ne bomo

*) (Objektivni dopisi iz Vašega spretnege peresa zmirom dragi, — a v polemiko se ne spuščam, tedaj oprostite, ka sem rabil svinčnik. — Sicer je stara skušnja ta: slovenska para ti molči, niti ziniti ne smeš, ako po tebi udrihajo. Vred.)

nič posebnega predlagali, ampak to prepustili Vaši previdnosti; a posebnih nasvetov ni nihče nam poslal, tedaj jih tudi na dnevni red ne stavljamo. —

Lenuh je v senci dremal rekoč, kaj se čem truditi, saj me nihče ne prosi na delo, nerodovitne zemlje ne bom obdeloval, ne vem čemu bi delal? A ne tako pridni in delavni sosed. Kopal je zemljo, trudil se; pridelano pa shranjeval v žitnice, in ko pride kupec, imel je žita na razpolaganje.

Naše delovanje mora biti podobno temu delavnemu možu, gojiti moramo ogenj rodoljubja, delati v prid svojega naroda v mejah, ki so nam odločene, svoje dolžnosti na tanko in vestno spolnovati, tako bomo v sedanjih okoliščinah najbolj skerbeli za društvo. — To, kar hočemo, smo že večkrat povedali, od tega ne moremo odstopiti, niti zavreči danes tega, kar smo leto osorej terdili. Sicer pregovor pravi: „Sapientis est mutare consilia.“ Tega načela se nekateri derže; svet pravi, da so modri in previdni in da za se skerbe. Drugi ravno tako resničen pregovor pa je: »Bodi mož beseda«. Med tema dvema potoma nam gre voliti. Po obojih potih ne moremo hoditi, odločiti se moremo za eno ali drugo. — To le velja za našo osobno mišljenje, za našo privatno življenje; sicer v javni službi ne bomo nikdar rekli: To se ne zлага z mojimi načeli, tega jaz ne storim i. t. d., marveč bomo v postavnih mejah pokorni oblasti, ki nam je predstavljena. — A zastran tega svojega prepričanja ne bomo tajili, niti molčali ta čas, kedar smemo govoriti. Kaj je bolj kakor 1 gl.? dva! Kaj je bolj kakor jedna suknja? dve! Kaj je bolj, kakor jedno samo prepričanje? dvoje! Danes to, jutri to, kakor kaže. Pa svojega prepričanja ne vrivam nikomu, niti bi ga ne, ako bi ravno kaj vpliva imel. — No, ker ste me volili tajnika slovenskemu društvu, Vam pa svoje mnenje povem, Vas tudi zagotovim, da je odbor z mano enih misel. Da nas pa zaradi takih izjav sumničijo, temu se ne čudite! Ako se vlada ne ozira na postavna zastopstva in njih želje, koliko manj bi se ozirala na naše sklepe in resolucije, ko bi jih ravno stavili. . . .

Dnarstveni stan.

Dohodkov je bilo v t. l.	41 gl. 70 kr.
Troškov	82 gl. 92 kr.
Tedaj primankljej. —	
Ako pa prištejemo prihodkom t. l.	41 gl. 70 kr.
Ostanek pr. l.	64 » 54 »
Je vsega skupaj	106 gl. 24 kr.
Ako troške odštevamo	82 » 92 «
Ostane denarja	23 gl. 32 kr.

Dohodki so izvirali a) iz letnih doneskov, b) iz prodajanja imenika, c) iz daril. — Toliko se kaže, da imamo še zmirom prijatelje med narodom — mislim, da jih bomo še imeli, dokler ne postanemo vetrogončiči, ki bi radi vsem vstregli, a pri tem bi se pa vsem zamerili.

Troški.

Naj več troškov prizadeva: Spam, Lexikon za umetnost, obertnost, zgodovino. Ni ga slavnega imena, ni je struke, ki bi tam ne bila obravnana. Mislili smo, da bo k večem dorastel na 120 zvezkov, a sedaj jih je že 144, in smo še le pri čerki „M.“

Na dolgu je tudi še »Lamberger« Rechenmeister. — Časopisov društvo nima letos naročenih drugih od „Schulbote.“ — A imam jaz za se naročeno tudi »Volksschule«; še več časopisov nemških i slovanskih pa dobivam za zameno.

Bukvarnico imam jaz sedaj v svojem stanovanju, tam si vsak društenik lahko sposodi knjige, katerih želi isto tako tudi časopisov.

Tu sem Vam podal kratek obris našega stanja. — Pervo je, česar potrebujemo, značajev, drugo pa potrebujem tudi denarjev; ako bo kaj ljudi prve verste, se bode tudi drugo najdljo. — Končam pa poročilo prav prozaično. — Prijatelji pomagajte! Sicer ostanemo na suhem!

Vname se živahna debata, katere se vdeležo gg. Lapajne, Kuhar, Lunder, A. Praprotnik, Tomšič, V. Jarec iz Štaj. in pervosednik sam. G. Lapajne noče odbora kritikovati, pa vendar ni te misli, da bi se predsednik in tajnik v svoje sobice skrivala, in lepo molčala, a treba je skupnega delovanja, večkrat naj se sklicujejo odborove seje, tam naj se razpravljajo znanstvene razprave, vse, se ve da, v postavnih mejah i. dr. Tudi drugi govorniki so se izraževali v enakem smislu, spoznali so pa vsi, da je stvar zelo težavna, ker društvo nima svoje sobe, kamor bi sklicevalo društvene seje, in kjer bi se shajali društeniki. Obveljal je poslednjič predlog, da naj se udje besedo dajo, ka se hočejo ob določenih dnevih v kaki gostilni, ki je na dobrem glasu, shajati, unanji učitelji bi potem znali, kje se zbirajo društeniki in bi potem najdlji tega ali unega. G. Jarec govori za potovalne shode, kakor so po navadi pri štajarskih učiteljih i. t. d.

Ko so se računi pregledali, se voli nov odbor: gg. Janez Borštnik, J. Čenčič, Fr. Govekar, Bl. Kuhar, J. Lapajne, M. Močnik, A. Praprotnik, Fel. Stegnar, Ivan Tomšič. S primernim nagovorom sklene predsednik seja, in povabi navzoče k občenemu zboru »Narodne šole«, ki se takoj začne, in katerega vodi pred. namestnik g. Stegnar, ker se je dr. Razlag, predsednik »N. š.« preselil iz Ljubljane v Brežice. — Gsp. predsednik povdarja v svojem nagovoru namen, kakor je izražen v pravilih: »materijalno podpirati slovensko ljudsko šolstvo« ter razklada, kako bi vsak učitelj lahko deloval za »Nar. šolo«, a ne da bi zaradi tega delovanja prišel v zadrego s šolsko postavo. — Potem bere telegram, s katerim pozdravlja dr. Razlag zbor „N. šole.“ Gsp. dr. Razlag hoče tudi kot prost ud delati v blagor »N. š.«. Sprejme se z živahnimi slavaklci. — Potem bere blagajnik in tajnik naslednje: Sporočiló. (Dalje.)

— *Iz seje c. k. dež. šl. sveta 2. sept. 1875.* Krajni šolski v J. predlaga stalno vmestenje nadučitelja, zadevna pisma se nazaj pošiljajo okraj. šl. svetu: naj preskerbi, da bode predlog o imenovanji pravilno uravnan. Ravnateljstvo c. k. m. in ž. učiteljišča v Ljubljani prosi za denar, da popolni zbirko učnih pripomočkov, predlaga se c. k. ministerstvu. — Ravnateljstvo c. k. m. učiteljišča v Ljubljani prosi, da bi nekateri gojenci tega zavoda smeli ponavljati spraševanje v sviranji na goslih in v petji, predlaga se ministerstvu. — Nasveti za nagrado zaradi nádvečnega podučevanja nekaterih glavnih učiteljev na učiliščih za učitelje in učiteljice, se predlagajo ministerstvu. — Obravnalna pisma zaradi šole v Litiji se vernejo c. k. okraj. šl. svetu. — Cerkev na Bleškem otoku bode tudi zanaprej dajala 210 gl. za šolo na Bledu, ugovor se je zavergel. — Srenji v Strugah se dovoli pripomoč iz kranjskega šolskega zavoda. Učiteljski vdovi in sirotam se prizna postavna pokojnina in podpornina. — Konečno so se rešile prošnje za nagrado in podporo.

— Na c. k. možkem izobraževališču tukaj je letos v I. letu 19, v II. 28, v III. 26 skupaj tedaj 73 gojencev, v pripravljavnem tečaju jih je 29, skupaj tedaj 102. — Na ž. izobraževališču je v I. letu 31, v II. 26, v III. 31, v IV. 16, skupaj tedaj 104 deklet. M. vadnica ima v I. razredu 40, v II. r. 38, v III. r. 44, v IV. r. 41, skupaj tedaj 163 učencev, a ž. vadnica ima v I. r. 23, v II. r.

17, v III. r. 23, v IV. 38, skupaj tedaj 101 učenk. Na m. učiteljsišču je 1 ravnatelj, ki je tudi zač. ravnatelj ž. učiteljsišču, potem 3 glavni učitelji, 3 učiteljice in en podučitelj; na ž. učiteljsišču so 4 glavni učitelji, 4 učiteljice in 1 pomožna učiteljica. (Za verouk, godbo in telovajo so na obeh učiteljsiščih isti učitelji.) —

— V godbino šolo združeno z filharmoničnim društvom (poprej c. k. javna godbina šola) se je dosihmal bajè oglasilo 117 učencev. Podučujejo tam g. g.: Gerstner, Zöhrer in Moravec in učiteljica gna. Klementine Eberhart. —

— V deželni šolski svet za Kranjsko pride kot zastopovalec cerkve dr. Leonard Klofutar, profesor na bogoslovju.

— Krainische Landes-Lehrerverein ima letni občni zbor 28. t. m. dopoldne ob 10. uri pri „Slonu“. Na dnevnem redu je tudi razgovor o zastopstvu učiteljstva v okrajn. šl. svetu.

V Gorici 2. okt. — Dasi so zdaj pri nas še počitnice, čuti se vendar nekako posebno gibanje v šolskih krogih. Razstava učnih pomočkov je pred durmi. Dne 12. t. m. se prične deželna učiteljska konferenca in tisti dan se odpre tudi razstava, katera čedalje širje kroge zanima. Ena dvorana, dve veliki in 2 manjši sobi ste polni raznovrstnih reči, o kakoršnih se nekdanjim našim učiteljem še sanjalo ni. Obiskovalci razstave bodo plačevali nekaj krajcarjev vstopnine; učitelji pa so je oproščeni. Nadejamo se, da naša razstava mnogo ljudi v Gorico privabi; razstavljene reči bodo gotovo ogledovanja vredne. — Sestavljena je že tudi sodnija (jury), ki bo imela razsoditi, kaj je resnično za šolski poduk dobro in pa komu in čemu da gre prednost. „Nov.“

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. Na 4razredni ljudski šoli v Černomlju, služba 4. učitelja z letno plačo 400 gl. in od 1. januarja 1876 s 500 gl. Prošnje krajnemu šolskemu svetu v Černomlju do 25. oktobra. — V Toplicah pri Rudolfovem učit. služba, l. p. 500 gl. in prosto stanovanje. Prošnje do 15. oktobra pri krajnem šl. svetu v Toplicah. — Na 4razredni lj. šoli v Ribnici učit. služba, l. p. je 400 gl. in prosto stanovanje. Prošnje v 6. tednih kraj. šl. svetu.

Premembe pri učiteljstvu.

V ljubljanski okolici. Gsp. Jožef Božja iz Černuč za zač. učitelja v Polhov Gradec. (Služba je bila ravno kar razpisana s pristavkom, da se bode šola v Polhovem Gradcu ob svojem času razširila na 3razredno ljudsko šolo, ko bode speljani novi šolski okrogi — Schulsprengel); gn. Marija Haufen je zač. učiteljica na Černučah. — V kranjskem šolskem okraji: gsp. Janez Dolinar iz Sorice na Trato, gsp. Anton Cirman iz Zaloga v Predvdvor. — V radovljiskem šl. okraji: gsp. France Ribnikar iz Ribnice v Lesce zač. — V šolskem okraji kamniškem: Gsp. Leopold Zupin iz Šent-Jurja pri Šmarji v Čemšenik. Namest č. č. o. o. Bogm. Hlebca in Flor. Hrovata prideta na deško šolo v Kamnik č. č. o. o. Ehrenfried Zupet in Kristof Erjavec. — Gna. Pavla Moro postane zač. učiteljica na derž. dekliški šoli v Terstu, gni.: Elise Triller in Maria Triller, učiteljici na Zgornj. Štirkem. — Gna. Ema Toman gre iz Ljutomera v Judenburg.